

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของการศึกษา

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการขนส่งทางถนนและทางหลวง ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มของปัญหาว่าจะทวีความรุนแรงอย่างรวดเร็วเนื่องจากในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการขยายตัวของประเทศ ทำให้มีการพัฒนาการคมนาคมขนส่งมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งทางถนน ที่ได้มีการขยายถนนเพิ่มขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้ผู้ใช้รถใช้ความเร็วในการขับขี่มากยิ่งขึ้น โดยผู้ใช้รถใช้ถนนยังขาดความรู้ความเข้าใจในความปลอดภัยเท่าที่ควร

ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากอุบัติเหตุจราจร

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้คำนวณความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากอุบัติเหตุการขนส่งทางบกเมื่อปี 2536 ไว้เท่ากับ 69,656.2 ล้านบาทต่อปี (TDRI, 2537) คิดเป็นรายชั่วโมงเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจประมาณ 7 - 10 ล้านบาท โดยคำนวณความสูญเสียจากความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน รายได้ และการผลิตของผู้เสียชีวิตและพิการตลอดชีวิต ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รวมทั้งรายได้ที่สูญเสียระหว่างรักษาพยาบาลและพักฟื้น และประมาณการว่ามีผู้พิการประมาณ 3,000-5,200 คนต่อปี ซึ่งผู้พิการ 1 คน จะสูญเสียทางเศรษฐกิจประมาณ 3.3 ล้านบาท ผู้บาดเจ็บต้องรักษาตัวในโรงพยาบาลเป็นผู้ป่วยใน จำนวนปีละประมาณ 150,000 คน โดย 1 คน จะต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 15,000 บาท ซึ่งไม่นับรวมผู้ป่วยที่เป็นผู้ป่วยนอก และผลกระทบที่เกิดตามมาภายหลัง จากการเกิดอุบัติเหตุในด้านจิตใจของครอบครัวผู้สูญเสีย ส่วนผู้เสียชีวิต 11,000 คน รายละเอียดประมาณ 4.75 ล้านบาท

กลุ่มบริษัทที่ปรึกษา SweRoad ได้ทำการศึกษาความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจจากปัญหาทางถนนในประเทศไทยในปี 2536 มีมูลค่ากว่า 100,000 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 3.4 ของรายได้ประชาชาติ หากคิดเป็นรายชั่วโมง จะเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจประมาณ 12 ล้านบาท/ชั่วโมง (พิชัย ธานีรัตนานนท์, 2542)

จากข้อมูลของส่วนข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ในปีงบประมาณ 2542 มีคนเสียชีวิตจากอุบัติเหตุการขนส่ง 14,537 คน ซึ่งสูงกว่าสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่บันทึกไว้จำนวน 12,040 คน จำนวนผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุการขนส่ง 881,031 คน หรือ 2,414 คน/วัน จากข้อมูล พ.ศ. 2537-2541 แสดงให้เห็นว่าเพศชายมีจำนวนการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุการขนส่งมากกว่าเพศหญิง 4.9 เท่า กลุ่มอายุที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุสูงสุดคือ 15-29 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทำให้เกิดการสูญเสียโอกาสและเวลาในการสร้างผลผลิตของประเทศเป็นอย่างมาก (กระทรวงสาธารณสุข, 2542)

ในปัจจุบัน รัฐบาลให้ความสำคัญกับอุบัติเหตุจราจรมากขึ้น โดยกระทรวงการคลังได้กู้เงินจากธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาเอเชีย จำนวน 330 ล้านดอลลาร์สหรัฐหรือประมาณ 13,250 ล้านบาท สำหรับโครงการพัฒนาทางหลวงระยะที่ 5 (ปี 2540-2543) โดยมีเงื่อนไขให้ประเทศไทยจัดสรรงบประมาณและเงินกู้ส่วนหนึ่งเพื่อดำเนินโครงการป้องกันและรักษามลภาวะสิ่งแวดล้อม 3 ด้าน คือ ความปลอดภัยในการใช้ถนน ลดมลพิษทางอากาศและเสียงจากการใช้ยานพาหนะ และการปรับปรุงประสิทธิภาพในอุตสาหกรรมการขนส่ง (กรมการขนส่งทางบก, 2540)

อุบัติเหตุจากรถโดยสาร

อุบัติเหตุจราจรทางบกที่ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุดในแต่ละครั้งได้แก่อุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้นจากรถโดยสารเมื่อเปรียบเทียบกับรถยนต์ เนื่องจากรถโดยสารเป็นยานพาหนะที่บรรทุกผู้โดยสารได้จำนวนมาก เมื่อเกิดอุบัติเหตุย่อมก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากมาย

จากสถิติอุบัติเหตุจากรถโดยสารจากการรายงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เกิดขึ้นในปี 2542 จำนวน 3,343 คัน คิดเป็นร้อยละ 2.87 ของยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุ ในส่วนของกรุงเทพมหานคร ในปี 2541 และปี 2542 มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น 2,723 และ 2,263 ตามลำดับ โดยจำนวนครั้งที่เกิดอุบัติเหตุในปี 2542 ลดลง 460 ครั้ง หรือคิดเป็นร้อยละ 6.9 แต่อุบัติเหตุรถโดยสารที่เกิดในต่างจังหวัดมีจำนวนเพิ่มขึ้น ในปี 2541 เกิดอุบัติเหตุ 679 ครั้ง เพิ่มขึ้นเป็น 948 ครั้งในปี 2542 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.62 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ; 2542) มีคนเสียชีวิต ประมาณ 1,500 ราย บาดเจ็บประมาณ 4,500 ราย (Taneerananon, P. and Sutiwipakorn, W., 1999) อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในส่วนภูมิภาคจะมีความรุนแรงและเสียหายมากกว่าที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร และทำให้มีความเสียหายเป็นจำนวนมาก โดยอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งจะทำให้การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยถึง

ลักษณะของอุบัติเหตุ สาเหตุเพื่อหาแนวทางแก้ไขและป้องกัน เพื่อลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุและลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน และเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้โดยสาร

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์สถิติการเกิดอุบัติเหตุของรถโดยสาร
- 1.2.2 เพื่อศึกษาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุของรถโดยสาร
- 1.2.3 เพื่อศึกษาตัวอย่างบริเวณที่มีอุบัติเหตุรถโดยสารเกิดขึ้นบ่อยครั้งและบริเวณที่เกิดอุบัติเหตุรถโดยสารที่มีผู้เสียชีวิตบางแห่ง
- 1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขและป้องกันเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้โดยสาร

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

- 1.3.1 การวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นการศึกษาการเกิดอุบัติเหตุจรรยาบรรณของรถโดยสารขนาดใหญ่ประเภทเดียวเท่านั้น
- 1.3.2 ใช้ข้อมูลอุบัติเหตุของรถโดยสารในปี 2540-2543 ซึ่งเก็บรวบรวมโดยกรมทางหลวง
- 1.3.3 วิเคราะห์ข้อมูล สาเหตุ จัดลำดับความสำคัญ หาแนวทางแก้ไขทางด้านวิศวกรรมจราจร/วิศวกรรมการทาง
- 1.3.4 เลือกบริเวณที่รถโดยสารเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง จากข้อมูลอุบัติเหตุของรถโดยสารทั่วประเทศซึ่งเก็บรวบรวมโดยกรมทางหลวง จำนวน 1 แห่ง และอุบัติเหตุที่รุนแรงมี ผู้เสียชีวิตไม่น้อยกว่า 5 ราย ในขณะที่ทำการศึกษาวิจัย จำนวน 2 แห่ง เพื่อศึกษาในรายละเอียดของอุบัติเหตุและเสนอมาตรการแก้ไขทางด้านวิศวกรรมจราจร/วิศวกรรมการทาง

1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา

- 1.4.1 ศึกษาและค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุของรถโดยสารที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน

1.4.2 จัดลำดับความรุนแรงอุบัติเหตุของรถโดยสาร โดยใช้ความถี่จากการเกิดอุบัติเหตุ ให้นำหนักของความรุนแรงเป็นดัชนีตัวชี้วัด และศักยภาพการเกิดอุบัติเหตุ ประกอบการพิจารณา

1.4.3 คัดเลือกบริเวณที่รถโดยสารเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งจำนวน 1 แห่ง และอุบัติเหตุของรถโดยสารที่รุนแรงมีผู้เสียชีวิตไม่น้อยกว่า 5 ราย ในขณะที่ทำการศึกษาวิจัย จำนวน 2 แห่ง เพื่อศึกษาในรายละเอียดของอุบัติเหตุของรถโดยสารทำการปรับปรุงแก้ไข

1.4.4 จัดเตรียมเอกสารและเครื่องมืออุปกรณ์ ในการตรวจสอบรายละเอียดในภาคสนาม

1.4.5 ทำการตรวจสอบบริเวณที่คัดเลือกมาโดยตรวจสอบสถานที่และบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุโดยละเอียด

1.4.6 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกตรวจสอบในภาคสนามโดยใช้หลักการทางด้านวิศวกรรมจราจร/วิศวกรรมการทาง

1.4.7 จัดทำรายงานผลการวิจัยพร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการแนวทางแก้ไขและป้องกันอุบัติเหตุของรถโดยสาร

1.4.8 เขียนรายงานวิทยานิพนธ์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงสถิติและสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุของรถโดยสารเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล

1.5.2 เป็นแนวทางในการแก้ไขและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากรถโดยสาร

1.5.3 เพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้โดยสาร และช่วยลดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจของประเทศชาติ